

TECHNICKÉ A FUNKČNÉ PARAMETRE TITULKOV  
PRE OSOBY SO SLUCHOVÝM POSTIHNUTÍM V TELEVÍZNOM VYSIELANÍ

**ČASŤ PRVÁ**

**VOPRED VYROBENÉ TITULKY PRE OSOBY SO SLUCHOVÝM POSTIHNUTÍM**

**§ 1**

**Základné parametre titulkov pre osoby so sluchovým postihnutím**

- (1) Titulky pre osoby so sluchovým postihnutím, (ďalej len titulky) vyrobené vopred zo záznamu a vysielané v televízii musia spĺňať požiadavky uvedené v tejto vyhláške.
- (2) Titulok sa zobrazí celý naraz a zotrvá na obrazovke určený čas staticky, bez pohybu.
- (3) Titulok je v dolnej tretine zarovnaný na stred.
- (4) Titulok sa skladá maximálne z dvoch riadkov.
- (5) Počet znakov v riadku je maximálne 42 znakov v riadku vrátane medzier a interpunkcie.
- (6) Indikácia zmeny hovoriacej postavy sa v titulku označuje pomlčkou (ďalej len dialógová odrážka). Pokiaľ sa nevyskytne hovoriaca postava v zábere a nie je možné ju identifikovať inak, označí sa namiesto dialógovej odrážky menom alebo iným konkrétnym označením.
- (7) Na konci audiovizuálneho diela alebo relácie musia byť umiestnené titulky, v ktorých je uvedené meno autora titulkov, rok výroby a názov spoločnosti, ktorá titulky vyrobila. Titulky majú byť jasne čitateľné a dostatočný čas na obraze, aby ich bolo možné prečítať s porozumením.

**§ 2**

**Časovanie titulkov**

- (1) Nastavenie rýchlosti titulkov pre osoby so sluchovým postihnutím je minimálne 10 – 12 znakov za sekundu vrátane medzier a interpunkcie. Čas zobrazenia titulku musí byť vzhľadom k jeho rozsahu a zložitosti obsahu primeraný k zaisteniu čitateľnosti. Pokiaľ sa vyskytnú v texte cudzie slová a zložité termíny, čas zotrvania titulkov sa primerane predĺži.

- (2) Čas zobrazenia krátkeho jednoriadkového titulku nemá byť kratší ako 3 sekundy. Čas zobrazenia plného dvojriadkového titulku sa neodporúča, aby bol dlhší ako 8 sekúnd.
- (3) Pokiaľ si to vyžaduje vysielacia technológia, aby sa pri súvislom hovore koncový čas titulku nezhodoval s počiatočným časom nasledujúceho titulku, vloží sa medzi titulky, ktoré na seba bezprostredne nadväzujú aspoň dva prázdne snímky (frame).
- (4) V prípade opakovania dvoch a viacerých titulkov s rovnakým textom nasledujúcich tesne za sebou, vloží sa medzi titulky medzera v rozsahu 3 – 4 prázdnych snímok (frame), aby bolo zreteľne vidieť, že sa zobrazujú rovnaké slová.
- (5) Titulok sa musí zobraziť súčasne v príslušným hovorom hovoriacej postavy, na ktorú je záber, a nesmie skončiť skôr, ako jej hovor skončí. Pokiaľ to bude potrebné, je možné ponechať titulok na obrazovke až o 3 sekundy dlhšie po skončení hovoru, pokiaľ to tematický strih dovoľuje.
- (6) Časovanie titulkov sa prispôsobuje tempu hovorov a neverbálnych prejavov hovoriacich postáv, ktoré sú v obraze.
- (7) Prekvapivé odpovede alebo oznámenia sa musia objaviť v správnu chvíľu, neprezrádzajú sa dopredu.
- (8) Pokiaľ nie je hovoriaca postava v zábere a z technických dôvodov je potrebné čas na čítanie titulku predĺžiť, je prípustné v prestávkach v hovore danej postavy zobraziť titulok až 3 sekundy pred začiatkom repliky a ukončiť ho až 3 sekundy po skončení repliky, pokiaľ je to v súlade s obrazom a nepôsobí to rušivo z hľadiska orientácie v deji.
- (9) U pesničky sa časovanie určuje spôsobom spevu a rytmom. Každý verš piesne musí byť v samostatnom riadku a čas jeho zobrazenia musí zodpovedať spôsobu spevu; titulok s každým veršom musí zostať zobrazený, pokiaľ príslušný zvuk nedoznie.

### § 3

#### **Editácia textu titulkov**

- (1) Úpravy textu v titulkoch sa vykonávajú po ich načasovaní vzhľadom k nastavenému času zobrazenia titulku na obrazovke udaným počtom znakov za sekundu.
- (2) Pokiaľ umožňuje tempo hovorov zobrazenie titulkov dostatočný čas zotrvania titulkov na obrazovke, text sa nekráti. Slová nesmú byť bezdôvodne menené.

- (3) V prípade veľmi rýchlej reči je potrebné dodržať požiadavku aspoň na minimálny čas zobrazenia titulku na obrazovke a je potrebné text upraviť. Nesmie však stratiť podstatné informácie a skráteneý alebo upravený text nesmie meniť alebo skresľovať význam prejavu.
- (4) Pri editácii titulkov má prioritu sémantická a syntaktická štruktúra textu, ktorá podporuje čitateľnosť titulku tvorbou logických celkov.
- (5) Na konci riadku nesmú byť predložky a spojky. Ustálené slovné spojenia a slová, ktoré patria k sebe sa, pokiaľ je to možné, nerozdeľujú; v prípade potreby sa pre tieto účely text v titulku vhodne upraví.
- (6) Titulky s rýchlymi krátkymi replikami dvoch a viacerých postáv môžu byť združené do jedného titulku, aby sa vyriešila časová núdza, pričom sú hovory jednotlivých hovoriacich postáv od seba oddelené dialógovou odrážkou.
- (7) Spojovník ani pomlčka sa v titulkoch nepoužíva k naznačeniu prestávky v plynulosti reči počas dlhšieho hovoru jednej postavy, ale výhradne ako dialógová odrážka oznamujúca zmenu hovoriacej postavy. Dialógová odrážka sa nepoužíva pred oznámením zvuku a pred menným alebo iným konkrétnym názvom hovoriacej postavy.

#### § 4

##### **Rozlišovanie hovoriacich postáv**

- (1) Pri zobrazovaní titulkov zachytávajúcich hovorený prejav viacerých postáv sa pri každej zmene hovoriacej postavy na začiatku ich hovoru použije dialógová odrážka pre oddelenie hovoru jednej postavy od hovoru predošlej postavy, a to bez ohľadu na farebné rozlíšenie hovorov. Medzi dialógovou odrážkou a samotným textom repliky sa nevkladá medzera.
- (2) Pri zobrazení titulkov zachytávajúcich hovorený prejav postavy, ktorá nie je v danej chvíli v zábere, nemá špecifickú farbu a nie je možné ju identifikovať z kontextu dialógu a ani zo situácie, táto postava sa označí na začiatku jej hovoru menom alebo iným konkrétnym názvom veľkými bielymi písmenami s dvojbodkou na konci, alebo menom s bielymi písmenami a v okrúhlych zátvorkách bez dvojbodky; toto označenie nahrádza dialógovú odrážku signalizujúcu zmenu postavy.
- (3) Menom či iným konkrétnym názvom sa označuje postava, ktorá je v danej chvíli divákovi už známa. Ak treba označiť dovtedy neznámu postavu, na ktorú nie je záber, táto sa označí podľa toho, či ide o hovor muža, ženy alebo o hlas dievčenský, chlapčenský, či malého dieťaťa.
- (4) Pokiaľ je v hornom riadku združeného titulku reč hovoriacej postavy z predchádzajúceho titulku a text hovoru tejto postavy z predchádzajúceho

titulku pokračuje v hornom riadku nasledujúceho titulku ako nová veta začínajúca sa veľkým písmenom, nepoužíva sa na začiatku pred veľkým písmenom dialógová odrážka, aby bolo zrejmé, že neprišlo k zmene hovoriacej postavy.

## § 5

### Použitie farieb

- (1) Pri zobrazení titulkov zachytávajúcich hovorený prejav viacerých postáv sa použije farebné odlíšenie titulkov; pre tento účel slúžia nasledujúce farby: žltá (FFFF00), biela (FFFFFF), tyrkysová (00FFFF) a zelená (FF00FF).
- (2) Pri farebných titulkoch musí byť podklad pod textom v titulku voči písmenám kontrastný. Preferovaná farba podkladu je čierna a je prípustná aj jeho určitá transparentnosť, ale taká aby bol zaručený dostatočný kontrast písma voči podkladu.
- (3) V televíznom vysielaní je základnou farbou žltá, ktorá sa použije v prípade jednofarebných titulkov. Pokiaľ je to možné, nepoužíva sa farba písma fialová a červená. Nesmie sa použiť farba písma tmavo modrá, alebo iná farba, ktorá je na čiernom podklade ťažko čitateľná.
- (4) Titulky zachytávajúce text stabilných hlavných postáv majú rovnakú farbu po celý čas trvania audiovizuálneho diela alebo relácie; to neplatí v prípade, že v seriáli alebo v sérii sa nevyskytujú stabilné postavy, lebo ich hlavné postavy sa v každej časti audiovizuálneho diela menia.
- (5) V prípade dynamického vývoja deja u dlhých seriálov, v ktorých sa niektoré postavy s pridelenou farbou už nevyskytujú a objavujú sa iné hlavné postavy, je možné v ďalších sériách priradiť príslušnú farbu inej postave.
- (6) Pri spravodajských, publicistických, dokumentárnych a športových reláciách sa neuplatňuje ustanovenie odstavca 1, ak nerozlišovanie hovoriacich postáv titulkami rôznych farieb neznižuje zrozumiteľnosť sledovanej relácie. V takých prípadoch je farba titulkov žltá alebo biela.

## § 6

### Oznamovanie zvukov a ruchov

- (1) Pokiaľ sa nachádzajú v audiovizuálnom diele alebo v relácii významové zvuky alebo ruchy, ktoré majú vplyv na dej a nevyplývajú zo zrakového vnemu, je potrebné oznámiť zvuk alebo ruch veľkými písmenami.

- (2) Uvádzajú sa len zvuky, ktoré majú vplyv na dej v zobrazovanom príbehu alebo ho posúvajú či tvoria v danej situácii pointu. Naopak, zvuky a ruchy, ktoré relevantnú informáciu nenesú, sa neuvádzajú.
- (3) Oznamujú sa aj nerečové emočné prejavy postáv, pokiaľ nie sú zjavné zo zrkového vnemu, prípadne ich zdroj a podľa potreby charakteristika. Neuvádzajú sa nepodstatné zvuky a šумы.
- (4) Pri oznamovaní zvuku alebo ruchu sa nepoužíva úvodná fráza „ozýva sa“ atď., ale uvedie sa stručne druh a charakter zvuku a podľa potreby aj jeho zdroj a smer.
- (5) Neoznamujú sa znelky medzi scénami a scénická hudba, ktorá podfarbuje scénu. Oznamuje sa len diegetická hudba vyskytujúca sa reálne vo filmovom príbehu, pokiaľ je relevantná pre dej. V závislosti na situácii sa uvedú aj ďalšie informácie, napríklad charakteristika hudby, hudobný žáner, názov autora skladby a podľa potreby aj kvalita jej produkcie.
- (6) Pokiaľ nie sú v audiovizuálnom diele alebo relácii obsiahnuté očakávané zvuky alebo ruchy, napriek tomu, že zo zrkového vnemu môže vyplývať, že ten zvuk zaznie, absencia očakávaného zvuku alebo ruchu sa oznámi v titulkoch.
- (7) Zvuky a ruchy, ako aj absencia očakávaného zvuku sa označujú veľkými bielymi písmenami bez dialógovej odrážky na začiatku a bodky na konci oznámenia zvuku.

## **§ 7**

### **Zvuková charakteristika hovoru postáv**

- (1) Pri hovore postavy s výrazným emočným zafarbením, ktoré nie je viditeľné a má vplyv na priebeh deja alebo pochopenie situácie, sa emócia označí na začiatku hovoru buď malými písmenami v okrúhlych zátvorkách, celé zafarbené v bielej farbe, alebo veľkými bielymi písmenami bez bodky na konci.
- (2) Oznamuje sa aj intonácia, napríklad irónia, sarkazmus, ale aj zámerne pozmenený hlas a pod. ďalej zmena hlasitosti hovoru, ako je zvýšenie hlasu, šepot, alebo iné zvukové efekty, ktoré nevyplývajú z kontextu.
- (3) Veľký dôraz na určitom slove je možné vyjadriť priamo v texte titulku kurzívou, pokiaľ je k dispozícii, alebo sa také slovo v titulku uvedie veľkými písmenami.
- (4) Pokiaľ zachytávajú titulky monológ postavy alebo jej spomienky, pričom to nie je zo zrkového vnemu zrejmé, je možné oznámiť túto skutočnosť

- a) malými písmenami v okrúhlych zátvorkách a v bielej farbe pred textom hovoru,
  - b) veľkými bielymi písmenami s dvojbodkou na konci oznámenia,
  - c) kurzívou v texte titulku,
  - d) uvedením symbolu hviezdičky na začiatku a na konci príslušného textu.
- (5) Spôsob oznámení a hovorov sa v celom audiovizuálnom diele alebo relácii zobrazí jednotne.

## § 8

### Jazyková úprava titulkov

- (1) Musí byť dodržaná pravopisná a gramatická správnosť textu. Čiarky vo vetách musia byť použité tak, aby nemohlo dôjsť k zmene pôvodného významu oznámenia.
- (2) V reláciách nesmie byť menený jazykový štýl, ktorý je v relácii počuť. Musí byť zachovaný hovorový jazyk, dialekty a všeobecná slovenčina, vulgarizmy, slang a neštandardná reč, ako sú poruchy výslovnosti a reči (kockanie, ráčkovanie), ale aj prestávky v reči.
- (3) Ľudové piesne v nárečí sa do spisovnej slovenčiny neprevádzajú.
- (4) Cudzojazyčné piesne môžu byť v titulkoch uvedené v originálnom jazyku pri zabezpečení jazykovej správnosti prepisu. Je možné použiť dostupné titulky z internetu.
- (5) Pokiaľ sa v audiovizuálnom diele alebo relácii vyskytne krátky dialóg alebo monológ v cudzom jazyku, ktorý zámerne nie je preložený do slovenského jazyka a je ponechaný v originálnom znení,
  - a) je možné ho napísať v použítom jazyku, pokiaľ je to zámerom autora diela a zaistí sa jazyková správnosť prepisu,
  - b) pokiaľ nie je z nejakého dôvodu možnosť uviesť hovor v cudzojazyčnej podobe, potom je nevyhnutné uviesť v titulku informáciu, v akom jazyku hovor prebieha, a to veľkými bielymi písmenami bez dialógovej odrážky na začiatku oznámenia a bez bodky na konci oznámenia.
  - c) Pokiaľ autor titulkov nerozpozná o aký jazyk ide, uvedie, že ide o cudzí jazyk, a to veľkými bielymi písmenami bez dialógovej odrážky na začiatku oznamu a bodky na konci oznamu.
- (6) Ustanovenie v odstavci 5 písmena b) sa nevzťahuje na český jazyk.

- (7) Pokiaľ v audiovizuálnom diele, ktoré je v slovenskom jazyku zaznie čeština, čo môže byť autorským zámerom, potom je český jazyk zachovaný aj v titulkoch za podmienky zaistenia správnosti jeho textu.
- (8) České audiovizuálne diela, ktoré sú celé v českom jazyku, sa v titulkoch prekladajú do slovenského jazyka.
- (9) Pri uvedení doslovného hovoru v cudzom jazyku, ktorý v písomnej forme používa azbuku alebo iné nelatinkové písmo, je v titulkoch použitý fonetický prepis v latinke podľa pravidiel slovenského pravopisu.

## ČASŤ DRUHÁ

### TITULKY V ŽIVOM VYSIELANÍ

#### § 9

- (1) Titulky vysielané naživo, ktoré sa používajú v spravodajstve, sú doplňované aktuálnymi vstupmi v priamom prenose. Titulky v spravodajstve sú umiestnené v dolnej tretine obrazovky tak, aby neprekrývali informácie v grafike umiestnenej v jej dolnej časti, napríklad mená hovoriacich a ďalšie dôležité informácie.
- (2) Pre relácie naživo vysielaných diskusií a pre priame prenosi sa používa technológia tieňového hovorcu. Táto technológia nesmie byť použitá na titulkovanie vopred nakrútených umeleckých diel, hraných filmov, seriálov a dokumentov.
- (3) Titulok sa zobrazí na obrazovke celý naraz, kde zotrvá po určený čas staticky, bez pohybu.
- (4) Titulok je v dolnej tretine zarovnaný na stred; to neplatí v prípade športových a ďalších relácií, pokiaľ by zarovnaním titulku v dolnej časti obrazovky na stred prišlo k prekrytiu informácie v grafike na obrazovke, ktorá je podstatná pre porozumenie obsahu danej relácie.
- (5) Titulky v priamom prenose musia byť zaistené tak, aby boli pre osoby so sluchovým postihnutím dostatočne zrozumiteľné, čitateľné, so správnou interpunkciou a obsahovo presné. Nevyhnutné odchýlky v slovách a v interpunkcii, alebo odstraňovanie redundantných slov vzhľadom k náročnosti výroby sú prípustné.
- (6) Vzhľadom k technologickej náročnosti tvorby titulkov pre priamy prenos je prípustné malé oneskorenie titulkov voči chvíli, keď daná postava začala hovoriť; je však nevyhnutné zabezpečiť, aby pri sledovaní relácie bolo zrejmé, kto hovorí. Oneskorenie titulkov voči vysielaniu nesmie byť väčšie ako 5 sekúnd. Po presune do archívu sa text a časy titulkov upravujú.

- (7) Zmena každého ďalšieho hovoriaceho musí byť vždy označená dialógovou odrážkou aj v prípade zmeny farby textu.
- (8) V diskusných reláciách nie je potrebné dodržiavať jednu pridelenú farbu ku konkrétnej hovoriacej postave po celý čas trvania relácie s výnimkou moderátora či komentátora, ktorí musia mať vždy stálu farbu, odlišnú od ostatných účastníkov.
- (9) Nie je prípustné, aby titulky v priamom prenose boli vytvorené len ako stručný súhrn obsahu hovoru.
- (10) Titulky v priamom prenose nesmú obsahovať nepresnosti a zmeny slov, ktoré menia význam oznámenia, zmeny číselných údajov, nesprávnu identifikáciu subjektu, ktorého sa dané vyjadrenie týka, najmä mien osôb, názvov firiem, a ďalších údajov, ďalej zámenu kladného a záporného oznámenia a vypustenie dôležitej informácie.
- (11) Hovor nesúci informáciu, ktorá je na obrazovke zobrazená z iných zdrojov (napríklad mená športovcov, hracia zostava tímu, schémy a grafy s popismi zobrazovanými na kameru, vopred otitulkovaný telefonát prehrávaný v relácii a podobne) sa do titulkov neprepisuje.
- (12) Oznamujú sa významové zvuky súvisiace s dejom, ktoré sa v relácii vyskytujú a ich zdroj nie je z obrazu zrejmý, napríklad potlesk, hádka, smiech, krik, spev, skandovanie, hymna a podobne; oznámenie sa má na obrazovke objaviť vo chvíli, kedy sa príslušný zvuk ozve.
- (13) Titulky v priamom televíznom prenose bez náležitostí uvedených v § 8 tejto vyhlášky nie sú považované za titulky s úpravou pre osoby so sluchovým postihnutím.
- (14) Použitie živého prepisu a iných na to určených informačných technológií je prípustné len vtedy, pokiaľ sú dodržané ustanovenia § 9 ods. 2 až 13 tejto vyhlášky.

## **ČASŤ TRETIA**

### **AUTOMATICKÝ PREPIS ZVUKOVEJ STOPY**

#### **§ 10**

- (1) Za titulky sa nepovažuje automatický prepis zvukovej stopy, pokiaľ nespĺňa podmienky kladené na technické a funkčné parametre titulkov pre osoby so sluchovým postihnutím, uvedené v prvej a v druhej časti tejto vyhlášky.
- (2) Automatický prepis zvukovej stopy bez zásahu človeka nemôže byť aplikovaný najmä na relácie, v ktorých
  - a) hovorí viacero hovoriacich postáv súčasne,



- b) hovoriace postavy sa v svojom hovorenom prejave striedajú rýchlo za sebou,
  - c) hovorená reč je rušená hlukom naokolo.
- (3) Text generovaný automatickým prepisom zvukovej stopy musí byť vždy dozeraný človekom, ktorý nepripustí odvysielanie titulku obsahujúceho nepravdivú či nepresnú informáciu, čo nie je možné pri automatickom prepise nikdy vylúčiť.
- (4) V texte generovanom automatickým prepisom zvukovej stopy a takto vysielanom nesmie dôjsť k vážnym chybám, napríklad k zámenám slov, čísel, mien osôb, názvov firiem, politických strán či iných zoskupení a organizácií (napríklad „NATO“ vs. „na to“).
- (5) Pokiaľ je v relácii viacero hovoriacich postáv, tie musia byť od seba vzájomne odlišené a počas ich hovoru musí byť jasné, ktorá z nich práve prehovorila.
- (6) Automatický prepis zvukovej stopy smie byť použitý len ako pomocný textový podklad pre následnú tvorbu titulkov človekom. Nesmie byť sám o sebe použitý ako titulky pre hrané filmy, seriály, dokumenty, naživo vysielané diskusné relácie a priame športové prenosy.